

ГОНЧАРСТВО

Підготувала учениця 11-ФМ класу
Недошивкіна Катерина

Гончарство — (Слово «гончар» похідне від «горно». «Горно» споріднене з латинським «fornus» — піч. Древнішим словом є «горнчар»: «мастеры всякие, спроста реци плотници и горнчары».) **обробка глини та виготовлення різноманітного кухонного посуду, а також цегли, кахлів та іншої кераміки. Гончарні вироби на території України, що належали до трипільської культури, вже визначалися вишуканістю форм, цікавою озлобленістю. На ручному гончарному крузі, що з'явився тут у II ст. н.е., з використанням спеціальної обпалювальної печі — горна — виготовлялася основна маса керамічного посуду в Київській Русі, де гончарне ремесло досягло високого рівня. У XIV—XV ст. на Україні почали застосовувати досконаліший та продуктивніший ножний круг.**

Гончарство — виготовлення з опаленої гончарної глини різноманітних виробів, зокрема посуду, кахлів, іграшок тощо. Глина є пластичною під час формування і досить твердою після випалу . Має широкий спектр природних барв — від білої, кремової, охристої до червоної, коричневої і темно-сірої. Чарівного ефекту гончарним виробам надають керамічні фарби, виготовлені з кольорової глини (ангоби)(на рисунку), а також прозорі та декоративні поливи (глазурі

Гончарний круг

Винахід гончарного круга (IV тис. до н. є.), спочатку ручного й повільнообертового, а у середньовіччі швидкісного, з ножним приводом, став переворотом у розвитку гончарного ремесла. Техніка точення на крузі давала змогу не лише збільшити випуск продукції, а й поліпшити її художній рівень.

Ритування

*Це спосіб
нанесення
заглибленого
жолобка
дерев'яною
паличкою або
цвяхом на
поверхню сирого
черепка.*

Фляндрування

Це з'єднання за допомогою гострого предмета трьох або чотирьох стрічок ангобів, подібно до мармурових разводів, — чітких і зигзагоподібних.

Ліплення

Надання форми пластичного матеріалу (пластиліну, глини, пластику, пластмас типу полікапролактона та ін) з допомогою рук і допоміжних інструментів - стеків і т. п. Один з базових прийомів широкого жанрового діапазону станкового та декоративно-прикладної скульптури.

Випал

Це кінцева і важлива стадія будь-якого керамічного виробництва. При випалюванні керамічних виробів відбуваються складні фізико-хімічні процеси, в результаті яких керамічна маса - механічна суміш мінеральних частинок - стає каменеподібним матеріалом - міцним, твердим, хімічно стійким, з притаманними тільки йому естетичними властивостями.

Складові режими випалу

*Швидкість нагрівання і охолодження,
час витримки при постійній
температурі,
температура випалу,
середа випалу (окислювальна, в
умовах вільного доступу повітря;
відновлювальна, в умовах припинення
доступу повітря і надлишку чадного
газу; нейтральна)*

Випал зазвичай контролюють термопарою або милливольтметром. Але при наявності певного досвіду не складає труднощів визначити візуально температуру випалу на тому чи іншому його етапі за кольором розжареного черепка всередині печі:

темно-червоний - 600 – 700 С

вишнево-червоний - 800 – 900 С

яскравий вишнево-червоний – 1000 С

світло-оранжевий – 1200 С

починає біліти – 1300 С

білий – 1400 С

яскравий білий – 1500 С

Український гончар при роботі

Перший український гончар, фото 2-ї пол. XIX ст.

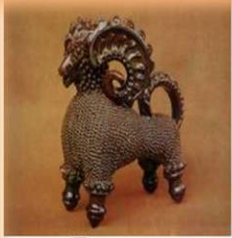
*Сучасний гончар, Сорочинський ярмарок
,Полтавська обл. 2008 р.*

Вироби з глини

Різноманітні вироби

Баран.

Плесканець

Горнятка.

Боклага.

Взагалі процес виготовлення кераміки включає в себе три стадії: підготовчу (на цьому етапі відбувається відбір вихідної сировини, його видобуток, обробка та складання формувальної маси); творчу (на цьому етапі здійснюється виготовлення власне судини певної форми) і Закріплювальні (на цьому етапі судині додають міцність, усувають його вологопроникність).

Виготовлення гончарних виробів передбачає пластичне формування гончарного матеріалу за допомогою **гончарного круга** і спікання нагріванням виробу при температурах до 1000 °С. Випікання закріплює форму і надає виробу твердості. Температура випікання може становити як 300–950 °С, так і 900–1200 °С при використанні поливок чи глазурі. Декоративний узор наносять або до **випалювання** або після нього. Для забезпечення непротікання на поверхню виробу наносять глазур або **димлять**. Найпростішу глазур готують з **окису свинцю** і кварцового піску. Оскільки контакт харчових продуктів з солями свинцю повинен бути виключений, нині санітарний нагляд забороняє використовувати цю глазур при виготовленні предметів домашнього побуту. Проте легкоплавкі сполуки свинцю використовують, як і раніше, у складі глазурі, призначеної для декоративних цілей (в тому числі майолікових).

Відомі українські гончарі

Коломієць Захар Йосипович — опішнянський гончар.

Матейко Катерина Іванівна (1910–1995) — український науковець, етнограф, кераміст, гончар, публіцист, краєзнавець та громадський діяч.

Омеляненко Василь Онуфрійович — заслужений майстер народної творчості Української РСР.

Ночовник Остап (1853–1913) — видатний український гончар, творець барокової глиняної скульптури; уродженець Міських Млинів.

Поросний Василь Васильович (1873, с. Міські Млини — 1942, Москва) — український радянський народний майстер художньої кераміки.

Пошивайло Гаврило Ничипорович (7 квітня 1909 — 24 січня 1991) — один із творців української народної кераміки II половини ХХ століття, представник опішнянської школи художньої кераміки.

Пошивайло Явдоха Данилівна (Бородавка) (1910–1944 р.) — гончарна малювальниця, представниця опішнянської школи художньої мальовки. Оздоблювала твори чоловіка Гаврила рослинними й зооморфними декоративними композиціями.

Роциб'юк Михайло Іванович — майстер художньої кераміки, член НСХУ.

Селюченко Олександра Федорівна (1921–1987) — українська керамістка, народна майстриня.

Шиян Ольга Галактіонівна — майстер народної керамічної іграшки та скульптури.

Лебіщак Юрій (1873–1927) — видатний український технолог-кераміст, завідувач Опішнянського гончарного навчально-показового пункту Полтавського губернського земства (1912–1921)

Музеї:

Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному.

Меморіальний музей-садиба гончарської родини Пошивайлів.

Музей гончарного мистецтва О. Г. Луцишина.

Національний архів українського гончарства.

Гончарська Книгозбірня України.

